

ÖZEL ENDERUN FEN VE ANADOLU LİSESİ

MANEVİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİK

MANEVİ DANIŞMANLIK NEDİR?

Manevi danışmanlık, öğrencinin kendi hayatında önem verdiği unsurları fark etmesi, kendi anlam kaynaklarını keşfetmesi ve inanç dünyasının yaşamına olan etkisini bilme, öğrenme ve anlama sürecidir. Manevi danışmanlık danışanların inanç dünyalarının hayatlarına etkilerini bilmelerine yardımcı olma sürecini, danışanların din veya maneviyatla ilişkilendirdiği sorunlarıyla başa çıkmalarında bütüncül bir yaklaşımla modern danışma teknikleri ile dini ve manevi yöntemleri birlikte kullanan; problemi konusunda danışanların hedeflerine ulaşmalarını sağlamak amacıyla yapılan danışmanlık hizmetidir. Manevi danışmanlık iyileştirme ve büyüme için ruhsal kaynakları ve psikolojik anlayışı kullanan benzersiz bir danışmanlık şeklidir. Bu süreçte danışmanın, okul ve aile iş birliği ile öğrencilerin çeşitli problemlerinin sebebine ve çözümüne yönelik çalışmalar yapılması düşünülmektedir. Bu amaç ve doğrultuda 'Manevi Danışmanlık' kurularak öğrencilerin manevi gelişimleri başta olmak üzere yaşamlarında karşılaştıkları olayların etkileri irdelenecektir.

Kısaca 'Manevi Danışmanlık' alanının iki tür uygulaması vardır:

- a- Manevi Açıdan Problem Yaşayan Bireyi Destekleme
- b- Manevi Açıdan İyilik Hâlinin Devamını Sağlama

MANEVİ DANIŞMANLIK NEDEN GEREKLİDİR?

- a- Bireyin; sağlıklı, mutlu ve huzurlu bir şekilde yaşamını sürdürmesi için psiko-sosyal ve manevi açıdan ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir
- b- Günümüzde yaşanan sosyolojik değişimin bireyin manevi ihtiyaçlarını belirgin hâle getirmesi

MANEVİ DANIŞMANLIĞIN ÖZELLİKLERİ

- Danışanın önem, anlam ve inanç dünyasını anlamaya yöneliktir
- Danışanın kendisini ayrıntılı bir şekilde ifade etmesini sağlamaya yöneliktir.
- Doğrudan danışanın konuşmak istediği sorun veya konuya odaklanılır.
- Manevi danışmanlık her şeyden önce bir görüşmedir ve bu görüşmeler huzuru hedefleyen dini/manevi konulara da eğilebilen bir niteliktedir.
- Manevi danışmanlığın en temel özelliği dini iletişimin belirli bir şeklinin olmasıdır.
- Bir ilişki ve iletişim olması hasebiyle yüz yüze yapılan görüşmedir.
- Sadece görüşmeyle sınırlı değildir, dini ritüelleri de kullanır.
- Danışana eşlik edilmesi manevi danışmanlığın en önemli özelliğidir.
- Hedefi insanların yaşam ve inanç emniyetlerini güçlendirmektir.
- Manevi danışma gündelik konu ve sorular etrafında ortaya çıkmaktadır.
- Manevi danışmanlık önemli olaylarla veya dönüm noktalarıyla bağlantılı olarak yaşam bağlamında gerçekleşir. Kriz zamanlarında dine ve dini uygulamalara yönelme bilinen bir gerçektir.
- Manevi danışmanlık bir yardım hizmetidir ve bu yardıma nazik bir kelime, cesaretlendirici bir bakış, sahici bir tokalaşma da dahildir.
- Yaratıcıyı aramanın, onunla buluşmanın, sorunları onunla çözmenin bir yoludur.
- Gönüllülük esastır.
- Zaman bakımından sınırlıdır ve bir sıkıntının giderilmesine yöneliktir.

- Profesyonellik gerektirir ve bilimseldir.
- İnsanı bütünlük (sözler, mimikler, davranışlar, duygular, bilinçli ya da bilinçsiz ifadeler vb.) içerisinde ele alır.
- Yavaştır, danışana kendi yolunu bulması için zaman tanır, ihtiyatlı bir şekilde yürümesine yardımcı olur, cesaretlendirir, destekler ve yüzleştirir.
- Şimdi ve geleceğe yöneliktir, geçmişin derinlemesine analizlerini yapmaz. Bunu yapmadığı için koruyucu ve önleyicidir.
- Manevi danışmanlık hizmeti, danışana sunulan bir tekliftir. Bu teklifi değerlendirmek kabul veya reddetmekte danışan özgürdür.
- Özgürlüktür. Manevi danışmanlık görüşmesi sırasında neyin ne kadar ve nasıl konuşulacağını danışan belirler.
- Gizlilik esastır. Bu gizlilik esası danışana rahatlık ve güven ortamı sağlar ve dertlerini anlatmalarını kolaylaştırır.
- Danışan merkezlidir.
- Ruh sağlığı profesyonellerinin sorumlu oldukları, riayet etmek zorunda kaldıkları tüm etik kurallar manevi danışmanlık için de geçerlidir.

MANEVİ DANIŞMANLIK HİZMETİNİN İLKELERİ

- İnsana saygı
- Danışan Merkezli Yaklaşım
- Yeni Fikirlerle Açıklık
- Mahremiyete Özen Gösterme
- Kurum Çalışanlarıyla Koordinasyon (İdare, Öğretmen, PDR)
- Uzmanla Yönlendirme
- Kendini Koruma
- Empati anlayış,
- Saygınlık,
- İlgilenme,
- Sorumluluğun paylaşılması

MANEVİ DANIŞMANLIĞIN AMAÇLARI

Danışmanlık faaliyetlerinde sağlıklı bir sonuca ulaşabilmek için amaçlar ayrı bir öneme sahiptir. Amaçlar danışan ve danışmanın belirlenmiş bir rotada yürümeleri için gereklidir. Amaçlar güdüleyici, eğitsel ve değerlendirici özelliklere sahiptir. Amaçlar danışma sürecinin gidişatına uygun bir biçimde kısa, orta ve uzun vadeli olabilmektedir.

Kısa vadeli amaçlarda danışanla ilişki kurma ve sürdürme, deşarj sağlama, semptomların kaybolması, danışanın kendini rahat ifade edebilmesi, iç görü geliştirebilme, anlayış ve saygı geliştirme esaslarından hareketle bir çerçeve belirlenmelidir

Orta vadeli amaçlarda ise temel çıkış noktası; danışanın problemine yönelik kendi güç ve imkânlarının farkına varabilmesi, karar verme becerisini kazanabilmesi, alternatifler oluşturabilmesi ve bunlar arasında sağlıklı seçimler yapabilme becerisini kazanabilmesidir

Uzun vadeli amaçlar da ise danışanın kişisel bütünlüğüne kavuşması varoluşunu devam ettirebilmesi ve kendini gerçekleştirebilmesi temel hareket noktasıdır.

MANEVİ DANIŞMANLIK NE DEĞİLDİR?

- Sadece dini bilgi aktaran hoca, vaiz, imam gibi din görevlilerinin sunduğu hizmet değildir.
- Zorunlu değildir
- Tamamen teolojik formasyonun kullanıldığı bir bakış açısı değildir.

- Ötekileştirme dini/mezhebi ayırıştırma değildir.
- Özellikle sadece bilgi aktarımını hedefleyen bir yaklaşım değildir.
- Sadece inançlı danışanlara yönelik değildir.
- Sadece hastalar, mahkûmlar, gençler, yaşlılar gibi belirli kitlelere hitap etmez. Herkese her gelişim dönemine açık bir hizmettir.
- Tek bir kurum, yöntem ve teknik takip etmez bütüncüdür
- Belirli bir kültüre yönelik değildir, kültürel farklılıkları dikkate alır.
- Tedavi etmez, yardım ve rehberlik hizmetidir.
- Yaşam koçluğu ya da kişisel gelişim uzmanlığı değildir.

MANEVİ DANIŞMANLIĞIN ETİK KURALLARI

- Manevi danışmanlar, danışanın görüşlerini açılama ile onu yargılama arasında ince ve hassas bir çizginin olduğunu bilincinde olmak zorundadır.
- Dini ya da manevi meseleleri danışanla konuşmadan önce bilgilendirilmiş olmak zorundadır.
- Bu alanda çalışacak manevi danışmanın mesleğin gerektirdiği bilgi beceri ve ilkelere vakıf olmaları ve mesleği yapmak için elzem olan eğitimden geçmiş olmaları gerekmektedir.
- Manevi danışmanın hem kendisinin hem de danışanın değerlerinin farkında olması gerekir.
- Manevi danışman kendi yetkinlik sınırlarını net olarak bilmeli ve bu sınırları aşmamalıdır.
- Gizlilik ve gönüllülük ilkelerine bağlı kalmalıdır.
- Danışanın özerkliğine saygı göstermelidir.
- Bireysel ve kültürel farklılıkların bilincinde olup bunlara saygılı ve duyarlı olmalıdır.
- Dürüst ve saydam olmalıdır.
- Mesleki gelişiminde sürekliliği sağlamalı mesleği kötüye kullanmamalıdır.
- Süper vizyona açık olmalıdır.
- Yasal konularda hukukun üstünlüğü ilkesine uygun davranmalıdır.
- Danışanın adına başkasına bir şeyler söyleme onun yerine ifade etme gibi çoklu ilişkilere girmemelidir.

MANEVİ DANIŞMAN KİMDİR?

Manevi danışman; insanı/danışanı, sosyo-kültürel ve manevi açıdan bir bütün olarak dikkate alan, bilinç ve uzmanlık donanımına sahip bir bireydir. Manevi Danışmanlık Hizmeti; Bire bir, özel ve danışan temelli şeklinde gerçekleşmektedir.

MANEVİ DANIŞMANIN FAYDALARI NELERDİR?

Manevi danışman bireye dini/manevi alanda yaşadığı problemlerle baş etmede yol gösterir ve anlam arayışına katkı sunar. Ayrıca Özel Enderun Fen ve Anadolu Lisesi derslerine ve etkinliklerine önemli ölçüde katkı sağlayarak bu alandan sorumlu manevi danışman öğrenciler dışında kurum içi çalışanlara da bazı programlar düzenleyebilir.

MANEVİ DANIŞMAN HANGİ KONULARDA NELER YAPAR?

- Doğru davranışların ve doğru tutumların ön şartı olarak bilinen; doğru ve tam bilgiye ihtiyacı olan her öğrenciye öğrenmeyi öğretir. (Bilme ihtiyacı)
- Fikir, duygu ve inanç planında ikilemde kalan öğrencilere ruhen ve kalben tatmin olacağı çözüm önerileri getirir. (İkna Olma İhtiyacı)
- Tek başına problemlerle başa çıkamadığı zamanlarda tutunacağı güçlü bir ele ve desteğe ihtiyacı olan öğrencilere 'Müslüman, Müslümanın kardeşidir' anlayışı ile güvenli destek ortamı sağlar. (Yardım Alma İhtiyacı)
- İniş ve çıkışlarla dolu ruhsal yolculuğun ortaya çıkardığı kriz zamanlarında derdin bir derman olduğu bilinciyle hareket etmeyi öğretir ve hiçbir derdin veya sıkıntının Allah'ın yardımından büyük olmadığını bildirerek dinî başa çıkma teknikleri ile çözüm önerileri getirir. (Moral İhtiyacı)

- Sosyal ilişkilerde yaşanan problemler ile zihin ve duygu dünyasında yaşanan olumsuzlukların giderilmesi için yönlendirme/yol gösterme desteği verir. (Uzlaşma İhtiyacı)

BİR MANEVİ DANIŞMANDA OLMASI GEREKEN TEMEL YETERLİLİKLER

Mesleki yeterlilik

- Dini değerlere karşı olumlu tutum geliştirmek,
- MDR mesleğini sevmek ve bu mesleği yapma amacının farkında olmak,
- MDR hizmetini sunmaya istekli olmak ve MDR mesleğinde insanlara ne kadar ve nereye kadar yardım edebileceğinin farkında olmak,

Dini Bilgi Yeterlilikleri

- Genelde dinlerin özelde İslam'ın inanç, ibadet ve ahlak esaslarını bilmek, dinler tarihi ve İslam Tarihi konusunda yetkin olmak,
- Ayet ve hadisleri yorumlayabilmek ve Kuran-ı Kerim'in temel konularını ve burada anlatılan insan psikolojilerine vakıf olmak,
- Dini açıdan insanın yaratılış gayesini bilmek ve insanın sorun yaşama nedenlerini bilmek,
- Günümüzde gençler arasındaki en yaygın sorunlardan biri olan deizm, ateizm gibi kavramları bilmek donanımlı olmak, bu konuda karşılaşılabilecek her türlü sorun ve soruya hazırlıklı olmak

İletişim Yeterlilikleri

- Güzel konuşma becerisine sahip olmak,
- İnsanlarla iyi ilişkiler kurabilmek ve iyi bir dinleyici olup, kişilerarası ilişkilerde başarılı olmak.

Hoşgörü Yeterlilikleri

- İnsanların manevi dini değerlerini önemsemek,
- Din ve mezhepler hakkında bilgi sahibi olarak farklı görüş ve düşüncelere saygılı olmak
- Görev yaptığı bölgenin sosyal ve kültürel yapısını bilmek

MDR Süreci Yeterlilikleri

- Dikkatli etkin ve aktif dinleme becerisine sahip olarak problem çözme becerilerine sahip olmak
- Kendi kişisel sorunlarıyla başa çıkabilmek
- Sorulan sorulara doğru dini cevaplar verebilmek
- MDR tekniklerini bilmek ve yeterli uygulama ve tecrübe sahibi olmak
- Danışma sürecinde rol ve sorumluluklarını bilmek
- Beden dilini yerinde kullanabilme ve gözlem yapma konusunda becerikli olmak
- Gerektiğinde danışanı kime yönlendireceğini bilme ve planlı çalışmak
- Sosyal medya ve öğrenci jargonuna hakim olmak

Eğitsel Yeterlilikleri

- Dini gelişim kuramlarını bilmek
- Çocuklarda ergenlerde yetişkin ve yaşlılarda dini gelişim özelliklerini bilmek

Kişisel Yeterlilikleri

- Dini değerlerin farkında olmak
- Güler yüzlü azimli sabırlı söz ve davranışlarında tutarlı olmak
- Yardımsever olmak ve işbirliği yapmaya yatkın olmak
- Dini bilgileri hayata geçirme irade ve becerisine sahip gelişmeye açık ve gerçekçi olmak

BİR DANIŞMANDA BULUNMASI GEREKEN TUTUM VE DAVRANIŞLAR

- Manevi danışman;
- Belirsizlik durumlarında tahammül göstermeli,
- Çalışma ortamındaki ilişkilerinde olumlu ve duyarlı olmalı,
- Çalışma zamanını işe uygun şekilde etkili ve verimli kullanmalı,
- Çevreyi korumaya karşı duyarlı olmalı,
- Danışanlar arasında din, dil, ırk, mezhep, siyasi görüş ve benzeri konularda ayrımcılık yapmamalı,
- Kişiler ve olaylar koşulsuz kabullenilmeli,
- Danışmanlık süreçlerinde inisiyatif kullanmalı,
- Geri bildirimlere ve eleştirilere açık olmalı,
- Hizmet sürecinde motive edici, destekleyici, tutumunu sürdürmeli,
- Hizmet süreçlerinde kaliteye önem vermeli
- Hizmet süreçlerini etik ve yasal kurallara uygun yürütmeli,
- İlgili meslek elemanları ile işbirliği içinde uyumlu çalışmalı,
- İş disiplini sağlamada doğru etkili davranış ve tutumlara sahip olmalı,
- Olaylar ve durumlar karşısında esnek ve olumlu davranış ve tutuma sahip olmalı,

BİR DANIŞMA SÜRECİNDEN BEKLENEN TEMEL BECERİLER

Yapılanma, Danışanla İlk İlişkinin Kurulması: Danışmanın kendini tanıtmayı, danışan hakkında genel bilgilerin alınması, danışanın rahatlatılması ve danışma süreci hakkında danışana bilgi verilmesidir (gün saat bilgisi ve seans süresinin danışana bildirilmesi). Ayrıca danışan ile ilgili gözlem yapmak, danışanın neden geldiği konusunda danışanı cesaretlendirmek ve aktif dinleme danışma sürecinin ilk basamağıdır.

Problemin Tanımlanması: Danışanın yaşadığı problemin nedenlerini öğrenme ve bu amaçla ilgili bilgi alma sürecini kapsamaktadır. Danışana açık uçlu ya da kapalı uçlu sorular sormak, danışanın sözel olan ve sözel olmayan ifadelerine dikkat etmek, danışanın kendi sorunlarından bahsederken nasıl bir tutum sergilediğini gözlemlemek, danışanın kaygı ya da diğer rahatsızlık durumlarına dair bilgi sahibi olmak, duygusal ya da fiziksel işlev bozukluğuna işaret eden mimik ve davranışları not etmek süreç içerisinde danışmanın süreci yapılandırması ile ilgili temel kriterlerdir.

Amaç Oluşturma: Amaç belirleme genel hedefler, alt hedefler, kısa süreli hedefler, uzun süreli hedefler oluşturma, hedeflerin ulaşılabilir ve gerçekçi olmasına dikkat etmek.

Müdahalede Bulunma: Müdahale geliştirmede gerekli becerilere sahip olmak, yetkinlik, müdahalelerin kullanım alanlarını bilmek danışan tepkilerini gözlemlemek danışma sürecinin bu basamağında danışmanın sahip olması gereken temel yetkinliklerdir.

Sonlandırma ve İzleme: Danışma ilişkisinin zamanı geldiğinde sonlandırılması ve sonlandırmanın hassasiyet içerisinde ve aşamalı bir şekilde yapılmasını içermektedir.

MANEVİ DANIŞMANLIKTAKİ DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

- Öğrencinin Potansiyelini Görme
- Öğrenciye Değer Verme
- Öğrencinin Şartlarını Bilme
- Öğrencilerin Gündemini Takip Etme
- Öğrencinin Anlam Dünyasını Keşfetme

MANEVİ DANIŞMANLIKTAKİ KULLANILAN DİNÎ YÖNTEMLER

- Dua
- Tefekkür (Sistematik Düşünme)
- Öz Denetim (Nefis Muhasebesi)
- Biblioterapi (Kitap Okuma)
- Dinî Hikâye Anlatma-Hikâyeleme

MANEVİ DANIŞMANLIKTA KULLANILAN TERAPÖTİK BECERİLER

- Empati Kurma
- Etkin Dinleme
- Bilgilendirme
- Yansıtma
- Yönelme

MANEVİ DANIŞMANLIKTA KULLANILAN PSİKANALİTİK TEKNİKLER

- Görüşme
- Gözlem
- Olay Kaydı
- Otobiyografi

SONUÇ

Manevi Danışmanlık ile öğrenciler şu kazanımları elde eder:

- Dünya hayatını güzel amellerin ekildiği bir tarla olarak görür.
- Güzel ahlâk elbisesini giyerek, Rasûlullah'ın çizmiş olduğu bir İslâmî hayatı benimser.
- İşledikleri amelleriyle ve kalplerindeki ahlâklarıyla Rablerinin rızasını kazanabilmenin ümidini dua ve sabırla yoğurarak ahirete doğru yol alırlar.
- Bilme, ikna olma, yardım alma, moral bulma ve uzlaşma gibi beş temel ihtiyacı karşılanır.
- Kimlik inşası (sosyal kimlik) için gerekli donanıma sahip olur.
- Kendi hayatında önem verdiği veya vermediği unsurları fark eder.
- Kendi anlam kaynaklarını keşfeder.
- İnanç dünyasının yaşamına olan etkisini bilir, öğrenir ve anlar.
- Okul içi ve sınıf içi uyumu artar.
- Çeşitli etkinlikler, yarışmalar ve sohbetler ile öğrenmeyi öğrenir.

Hülasa;

'Akı Geliştiren, Ahlâkı Güzelleştiren' modeline önemli ölçüde katkı sunacağı düşünülen 'Manevi Danışmanlık' ile itikadın amelin temeli olduğu, amelin de ilmin ve ihlâsın meyvesi olduğu bilinci ile Allah'ın yapıp edileden haberi olduğunu bilen, tükenmek bilmeyen bir aşkla ümmet için çalışan ve ümmetin derdiyle dertlenen nesillerin yetişmesine (Allah'ın izniyle) öncülük edilecektir.

